

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вишого навчального за-
кладу Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»
18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-2.03

Кафедра туристичного та готельного бізнесу

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
**«Організація туризму
(Організація екскурсійної
діяльності. Організація
туристичних подорожей)»**

з підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань	24 Сфера обслуговування <i>(код і назва)</i>
Спеціальність	242 Туризм <i>(код і назва)</i>
Спеціалізація (за наявно- сті)	- <i>(код і назва)</i>
Освітня програма	Туризм <i>(назва)</i>

Полтава 2019 рік

Укладач програми:

Карпенко Ю. В., к. е. н., доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Рецензенти програми:

Поворознюк І. М., к. е. н., доцент, завідувач кафедри технологій та організації туризму і готельно-ресторанної справи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Завалій С. Б., к. філ. н., директор Полтавського літературно-меморіального музею Панаса Мирного.

Програму навчальної дисципліни схвалено і обговорено на засіданні кафедри туристичного та готельного бізнесу
Протокол засідання кафедри
від 27 серпня 2019 р., № 1

Завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу, д.е.н., професор

_____ Г. П. Скляр
(підпис)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми «Туризм»,
к.е.н.

_____ Ю. В. Карпенко
(підпис)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради,
д.е.н., професор.

_____ Н. С. Педченко
(підпис)

КОРОТКА АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Організація туризму (Організація екскурсійної діяльності)» розглядає теоретичні та методичні питання щодо забезпечення організації екскурсійної діяльності в сучасних умовах розвитку туристичної індустрії України. А саме: основні складові організації екскурсійної діяльності, види екскурсійних послуг; технологічні, методичні та технічні вимоги щодо створення та проведення екскурсій; професійні вимоги до фахівців, що надають екскурсійні послуги.

Основна увага при вивченні приділяється формуванню у студентів системи професійних компетенцій з організації туризму у розрізі екскурсійної справи, методів її організації та проведення для ефективного господарювання на рівні туристичного підприємства; набуттю необхідної сукупності теоретичних і практичних знань для вирішення конкретних організаційних завдань на сучасному етапі розвитку туристичної сфери.

Учебная дисциплина «Организация туризма (Организация экскурсионной деятельности)» рассматривает теоретические и методические вопросы обеспечения организации экскурсионной деятельности в современных условиях развития туристической индустрии Украины. А именно: основные составляющие организации экскурсионной деятельности, виды экскурсионных услуг; технологические, методические и технические требования по созданию и проведению экскурсий; профессиональные требования к специалистам, предоставляющих экскурсионные услуги.

Основное внимание при изучении уделяется формированию у студентов системы профессиональных компетенций по организации туризма в разрезе экскурсионного дела, методов её организации и проведения для эффективного хозяйствования на уровне туристического предприятия; приобретению необходимой совокупности теоретических и практических знаний для решения конкретных организационных задач на современном этапе развития туристической сферы.

The course "Organization of Tourism (Organization of Excursion Activities)" examines theoretical and methodological issues of ensuring the organization of excursion activities in modern conditions of development of the tourist industry of Ukraine. Namely: the main components of the organization of excursion activities, types of excursion services; techno-

logical, methodological and technical requirements for creating and conducting excursions; professional requirements for experts providing excursion services.

The main focus of the study is on the formation of a system of professional competences for students to use the basics of tourism organization in the context of excursion, methods of its organization and carrying out for efficient management at the level of tourist enterprise; acquiring the necessary set of theoretical and practical knowledge to solve specific organizational problems at the present-day stage of tourism development.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Організація туризму (Організація екскурсійної діяльності)» укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Туризм» освітня програма Туризм, затвердженої наказом по університету від 22 березня 2019 р., № 60.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи, методи і прийоми екскурсійної діяльності.

Метою дисципліни є набуття майбутніми фахівцями теоретичних знань і практичних навичок, що дадуть їм змогу самостійно організувати й планувати екскурсійну та музейну діяльність; розробляти й проводити екскурсії; здійснювати екскурсійне обслуговування.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми:

загальні: здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (K06); навички використання інформаційних та комунікаційних технологій (K08); навички міжособистісної взаємодії (K12); здатність планувати та управляти часом (K13); здатність працювати в команді та автономно (K14).

спеціальні, фахові, предметні: знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності (K15); здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій (K17); розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного (K20); здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організувати споживання туристичного продукту (K21); здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал (K24).

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми. В результаті освоєння дисципліни студент повинен:

знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук (ПР02);

аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території (ПР05);

застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів (ПР06);

розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт (ПР07);

організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості/норм безпеки (ПР09);

застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг (ПР12).

Навчальна дисципліна є обов'язковою у відповідності до навчального плану.

Форма підсумкового контролю знань – ПМК (залік).

ПРОГРАМНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Теоретичні основи екскурсійної справи

Тема 1. Історія та етапи становлення екскурсійної справи в Україні

Зародження екскурсійної діяльності на українських землях (друга пол. XIX – поч. XX ст.). Виникнення і розвиток освітянських екскурсій. Екскурсійна діяльність наукових товариств. Перше бюро подорожей та екскурсій. Екскурсійна діяльність у період Української революції (1917-1920 рр.).

Екскурсійна діяльність в Україні в 20-30-х рр. XX ст. Створення, розвиток та діяльність системи екскурсійних закладів. Екскурсійна діяльність навчальних закладів та наукових установ.

Екскурсія як засіб ідейно-політичного виховання в Радянській Україні (50-80-ті рр. XX ст.). Виховання молоді засобами туризму та екскурсій. Екскурсійна справа в діяльності профспілок.

Тенденції розвитку екскурсійної діяльності в сучасній Україні.

Тема 2. Екскурсознавство та екскурсійна теорія

Екскурсознавство – основа організації екскурсійної діяльності. Види екскурсійних послуг. Екскурсія, її сутність, ознаки і функції. Екскурсійний процес і екскурсійний метод. Поняття та види екскурсійних послуг туристських підприємств. Організація надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах.

Тема 3. Класифікація екскурсій

Класифікація екскурсій змістом. Хронологічні рамки екскурсій. Об'єкти пізнання в екскурсії. Дотримання правил поведінки під час екскурсій.

Класифікація екскурсій за іншими ознаками (за складом учасників; за місцем проведення; за способом пересування; за формою проведення).

Тема 4. Методика підготовки екскурсій

Організація та зміст процесу розробки нової екскурсії. Технологічні етапи створення нової екскурсії. Опанування інноваційного екскурсійного продукту.

Модуль 2. Організаційні вимоги до проведення екскурсій та основи музеєзнавства

Тема 5. Методика та техніка проведення екскурсій

Методичні прийоми проведення екскурсій. Техніка ведення екскурсії. Сутність і класифікація методичних прийомів. Показ в екскурсії. Характерні особливості екскурсійного показу. Методичні прийоми показу. Розповідь в екскурсії. Методичні прийоми розповіді. Особливі методичні прийоми проведення екскурсій. Системна взаємодія елементів і компонентів екскурсійного процесу.

Тема 6. Професійна майстерність екскурсовода

Зміст роботи екскурсовода. Опанування екскурсоводом методичних прийомів. Дотримання техніки проведення екскурсій. Професійна спеціалізація екскурсоводів. Професійні вимоги до екскурсовода. Підготовка екскурсовода.

Ораторське мистецтво екскурсовода. Комунікаційна майстерність екскурсовода. Специфіка роботи екскурсовода з іноземними туристами.

Тема 7. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування

Сутність та принципи диференційованого підходу.

Особливості проведення різних видів екскурсій. Міська оглядова екскурсія. Історичні екскурсії. Екскурсії на військово-історичні теми. Екскурсії на архітектурно-містобудівні теми. Літературні екскурсії. Мистецтвознавчі екскурсії. Природознавчі екскурсії. Виробничі екскурсії. Особливості проведення екскурсій в музеях. Краєзнавчі екскурсії. Заміські екскурсії. Релігійні екскурсії.

Тема 8. Основи музеєзнавства

Еволюція музейної справи. Музейні скарби України. Музейні скарби Полтавщини. Типи і профілі музеїв. Виставки і виставкова діяльність в музеях. Діорама і панорама як об'єкт музейного екскурсійного показу. Організація роботи музеїв. Інноваційні музейні заклади та застосування новітніх технологій у діяльності музеїв.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Бабарицька В. К. Екскурсознавство і музеєзнавство : навч. посіб. / В. К. Бабарицька, А. Я. Короткова, О. Ю. Малиновська. – К. : Альтерпрес, 2007. – 464 с.
2. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посіб. / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – К. : Центр учб. л-ри, 2016. – 178 с.
3. Екскурсійні компанії / Ю. О. Карягін [та ін.] // Маркетинг тур-продукту : підручник для студ. ВНЗ; Нац. акад. наук України, Рада із вивч. продукт. Сил України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Європ. ун-т; за заг. ред. Г. Б. Муніна, О. О. Гаці. – Київ, 2009. – С. 201-203.
4. Кифяк В. Ф. Класифікація екскурсій та організація їх підготовки і проведення // Організація туризму : навч. посіб. / В. Ф. Кифяк. – Чернівці, 2011. – С. 88-95.
5. Кіптенко В. К. Організація екскурсійних послуг : підручник / В. К. Кіптенко, О. Ю. Малиновська. – Херсон : Олді-плюс, 2018. – 518 с.
6. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі : навч.-метод. посібник / О. Д. Король. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. – 144 с.
7. Литовченко І. В. Організація туризму (Організація екскурсійної діяльності) : навч.-метод. посібник / І. В. Литовченко. – Полтава : ПУЕТ, 2017. – 48 с.
8. Науменко Г. П. Екскурсологія / Г. П. Науменко, В. А. Зінченко // Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму : монографія / кер. проекту: В. С. Пазенок, В. К. Федорченко ; [авт.: В. К. Федорченко та ін.]. – К. : Академія, 2013. – С. 253-262.
9. Нездоймінов С. Г. Організація екскурсійних послуг: навч.- методичний посібник / С. Г. Нездоймінов. – Одеса : Астропринт, 2011. – 216 с.
10. Організація туризму (Організація екскурсійної діяльності) : навч.-метод. посібник / І. В. Литовченко. – Полтава : ПУЕТ, 2017. – 48 с.
11. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей : навч. посіб. / Б. П. Пангелов. – К. : Академвидав, 2010. – 248 с.
12. Покоłodна М. М. Організація екскурсійної діяльності : під-

ручник / М. М. Покоłodна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 180 с.

13. Савина Н. В. Экскурсоведение : учебное пособие / Н. В. Савина. – Минск : БГЭУ, 2009. – 256 с.

14. Сокол Т. Г. Экскурсовод і гід-перекладач / Т. Г. Сокол // Основи туристичної діяльності : підручник; за заг. ред. В. Ф. Орлова. – К. : Грамота, 2006. – С. 121-122.

15. Сокол Т. Г. Основи екскурсознавства / Т. Г. Сокол // Основи туристичної діяльності : підручник; за заг. ред. В. Ф. Орлова. – К. : Грамота, 2006. – С. 169-186.

16. Федорченко В. К. Історія екскурсійної діяльності в Україні : навч. посіб. / В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексійко. – К.: Кондор, 2010. – 164 с.

17. Экскурсионное обслуживание / А. П. Дурович // Организация туризма : учеб. пособие [и др.]. – Минск, 2003. – С. 271-292.

Додаткові

18. Арсененко І. А. Територіальна організація туристсько-екскурсійної діяльності в Запорізькому регіоні : автореф. дис. ... канд. геогр. наук: 11.00.02 / Арсененко І. А. ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 2010. – 20 с.

19. Голубнича С. Екскурсійне обслуговування природоохоронної спрямованості / С. Голубнича // Вісник Львівського університету. Серія географічна : зб. наук. пр. / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка ; [редкол.: О. Дністрянський та ін.]. – Львів, 2013. – Вип. 43. – Ч. 2. – С. 20-25.

20. Грибанова С. Екскурсії як метод підвищення культурно-професійного рівня учительства в Україні на початку ХХ ст. / С. Грибанова // Краєзнавство. – 2012. – № 3. – С. 103-106.

21. Грибанова С. Матеріали періодичних видань як джерело вивчення історії розвитку екскурсійної справи в Україні в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. / С. Грибанова // Краєзнавство. – 2012. – № 2. – С. 103-111.

22. Дейниченко О. З досвіду проведення краєзнавчих екскурсій / О. Дейниченко // Бібліотечний форум України. – 2015. – № 1. – С. 29-31.

23. Драпушко Р. Г. Законодавче забезпечення розвитку туризму // Туристичний потенціал України: стан, проблеми та перспективи розвитку / Р. Г. Драпушко. – Київ, 2007. – С. 66-104.

24. Каднічанський Д. Скульптури храмів Львова та їх використання в екскурсійній діяльності / Д. Каднічанський // Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини : [зб. наук. пр.] / [М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка ; редкол.: М. Мальський (відп. ред.) та ін.]. - Львів, 2008. – Спецвип. 24. – С. 106-114.

25. Корнецький В. Буковина та події воєнної історії у Центральній і Східній Європі 1919 р. : (матеріали до тематичної екскурсії) / В. Корнецький, І. Піддубний // Історія і сьогодення музею: головні аспекти діяльності, завдання, проблеми, рішення : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. до 150-ї річниці заснування музею в Чернівцях, (Чернівці, 15-16 трав. 2013 р.) / Упр. Культури Чернів. облдержадмін., Чернів. обл. краєзн. музей ; [редкол.: О. Затуловська та ін.]. – Чернівці, 2013. – С. 104-108.

26. Костюкова О. Основні напрями становлення і розвитку краєзнавчо-екскурсійної справи в 20-х роках ХХ ст. / О. Костюкова // Краєзнавство. – 2008. – № 1/4. – С. 15-21.

27. Лисюк Т. Сучасні методичні підходи у викладанні дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» / Т. Лисюк, Н. Цвид // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки. – 2014. – № 1 (278). – С. 50-55.

28. Ліпковська Н. Франція : Вдруге в ту саму річку, або Знову «Шерше ля Франс» : [Екскурсія містом Сен-Мало на північному узбережжі Франції] / Н. Ліпковська // Міжнародний туризм. – 2013. – № 3. – С. 119-127.

29. Марина С. Господарсько-правове регулювання діяльності суб'єктів, що надають екскурсійні послуги / С. Марина // Юридична Україна. – 2009. – № 11/12. – С. 88-93.

30. Михайличенко С. Музейна екскурсія в системі дослідницького навчання учнів історії / С. Михайличенко // Історія в школах України. – 2009. – № 12. – С. 24-28.

31. Молочко Є. Вивчення, популяризація та охорона пам'яток історії та культури Севастополя: екскурсійна діяльність у другій половині ХІХ – на початку ХХ століття / Є. Молочко // Краєзнавство. – 2010. – № 1/2. – С. 149-155.

32. Опейда Л. М. Використання віртуальних екскурсій у навчальному процесі (на прикладі проекту «Віртуальний Луцьк») / Л. М. Опейда, А. Р. Опейда // Науковий парк та інноваційна інфраструктура університету як основа розвитку освіти та науки : зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., 4-5 жовт. 2013 р. – Луцьк, 2013. – С. 135-136.

33. Палій О. Забезпечення інновацій в організації екскурсійної діяльності / О. Палій // Вісті ЦССТУ. Діловий випуск. – 2012. – 21 вересня. (№ 38). – С. 7-8.

34. Піддубний І. Буковина у системі цивільного управління зайнятими по праву війни областями Австро-Угорщини : (матеріали для підготовки екскурсії по новій експозиції ЧОКМ) / І. Піддубний, В. Пушкарьов // Історія і сьогодення музею: головні аспекти діяльності, завдання, проблеми, рішення : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. до 150-ї річниці засн. музею в Чернівцях, (Чернівці, 15-16 травня 2013 р.). – Чернівці, 2013. – С. 127-133.

35. Подобед О. Віртуальні навчальні екскурсії історичними просторами України та зарубіжних країн / О. Подобед // Історія в сучасній шк. – 2012. – № 6. – С. 27-29.

36. Попович С. Как создать экскурсионный продукт / С. Попович // Укр. туризм. – 2011. – № 2. – С. 80-83.

37. Попович С. Экскурсоводами не рождаются / С. Попович, Г. Науменко // Укр. туризм. – 2009. – № 6. – С. 74-77.

38. Савицька І. С. Туристсько-екскурсійна справа в УРСР як складова частина дозвілля (1964-1985 рр.) / І. С. Савицька // Історичні студії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки / М-во освіти і науки України, СНУ ім. Лесі Українки ; [редкол.: В. К. Баран та ін.]. – Луцьк, 2013. – Вип. 9/10. – С. 117-121.

39. Слободян М. П. Туризм та екскурсії: час рівнятися на кращий міжнародний досвід / М. П. Слободян // Урядовий кур'єр. – 2008. – 13 березня. – С. 14-15.

40. Стасюк С. Луцьк з-під землі : [Екскурсія підземним Луцьком] / С. Стасюк // Аверс прес. – 2012. – 23 серп. – № 34. – С. 1, 4.

41. Хохлов Г. О скромном экскурсоводе замолвите слово / Г. О. Хохлов // Укр. туризм. – 2009. – № 7. – С. 28-30.

42. Шевчук О. М. Геотуристичні можливості Шацького національного природного парку / О. М. Шевчук // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2009. – № 1 : Географічні науки. – С. 216-221.

Електронні ресурси

43. Голубнича С. М. Аналіз стану екскурсійної діяльності на теренах Донецької області [Електронний ресурс] / С. М. Голубнича, О. О. Цепурдей // Вісник ДІТБ. – 2010. – № 14. – С. 185–189. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/V_Ditb/2010_14/185

.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

44. Голубнича С. М. Маркетингові дослідження в екскурсійній діяльності [Електронний ресурс] / С. М. Голубнича, О. О. Цепурдей // Вісник ДІТБ. – 2011. – № 15. – С. 278-282. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/V_Ditb/2011_15/Gol_Tsep.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

45. Грибонова С. В. Тематичні напрями екскурсій як відображення культурно-пізнавальних інтересів української молоді в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. [Електронний ресурс] / С. В. Грибонова // Гілея: науковий вісник / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – 2012. – Вип. 56. – С. 1-18. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2012_56/Gileya56/I5_doc.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

46. Зеленська Л. І. Науково-методичні засади розробки тематичної екскурсії «Іноземці у степах України» [Електронний ресурс] / Л. І. Зеленська // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 214. – С. 98-99. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/knp/214/knp214_98-99.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

47. Зінченко В. А. Екскурсологія як туризмологічна наука [Електронний ресурс] / В. А. Зінченко // Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. – 2010. – Вип. 8. – С. 211-223. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nzkit/2010_8/15.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

48. Карташевская И. Ф. Экскурсионный потенциал Крыма, современное состояние и перспективы использования [Электронный ресурс] / И. Ф. Карташевская // Економіка Криму. – 2011. – № 2. – С. 111-117. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Ekonk/2011_2/2011/econ_2_2011/022_kartashevsk.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

49. Кобзова С. М. Досвід використання сучасних технологій та методів у процесі підготовки майбутніх фахівців сфери туризму до проектування регіональних маршрутів [Електронний ресурс] / С. М. Кобзова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2010. – № 4. – С. 305-314. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pednauk/2010_4/305.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

50. Космачов В. Г. Геологічні науково-освітні екскурсії по Харківщині. Юрський геотур [Електронний ресурс] / В. Г. Космачов, М. В. Космачова // Вісник Харківського національного університету. Серія: Геологія – Географія – Екологія. – 2011. – № 956. – Вип. 34. – С.

32-37. – Режим доступу : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Gge/2011_956/Kosmacho.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

51. Котенко Р. Розвиток подорожей та екскурсій за плановими туристичними маршрутами на Прикарпатті у 60-70-х роках ХХ ст. [Електронний ресурс] / Р. Котенко // Схід. – 2012. – № 2. – С. 106-111. – Режим доступу : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Skhid/2012_2/25.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

52. Лисенко С. Г. Про організацію безпечної роботи з групою під час екскурсії [Електронний ресурс] / С. Г. Лисенко, А. С. Писаренко // Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – 2010. – № 15. – С. 180-187. – Режим доступу : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlush/Ped/2010_15/30.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

53. Маврина Н. С. Процесс формирования экскурсионной услуги [Электронный ресурс] / Н. С. Маврина // Культура народов Причерноморья. – 2009. – № 161. – С. 123-126. – Режим доступа : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/161/knp161_123-126.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

54. Мишечкін Г. В. Віртуальні екскурсії як чинник атрактивності туристів (на прикладі пам'ятників Великої вітчизняної війни м. Донецька) [Електронний ресурс] / Г. В. Мишечкін, Ю. В. Москвич // Вісник ДІТБ. – 2012. – № 16. – С. 380-383. – Режим доступу : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/V_Ditb/2012_16/Mish_Mos.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

55. Мишечкін Г. В. Креативно-інноваційні елементи в сучасній туристичній сфері [Електронний ресурс] / Г. В. Мишечкін, Ю. В. Москвич // Вісник ДІТБ. – 2011. – № 15. – С. 321-324. – Режим доступу : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/V_Ditb/2011_15/Mishechk.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

56. Молочко Є. Пам'яткоохоронна справа в Криму у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. як складова екскурсійної діяльності наукових товариств [Електронний ресурс] / Є. Молочко // Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини / Ін-т пробл. сучас. мистец. НАМ України. – 2010. – № 7. – С. 123-135. – Режим доступу : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/soc_gum/Spdr/2010_7/123-135.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

57. Нікітіна І. Вплив звукових рядків на відвідувача музею [Електронний ресурс] / І. Нікітіна // Наук. зап. Серія: Культурологія / Нац. ун-т «Острозька академія»; голов. ред. І. Д. Пасічник. – Острог, 2012.

– Вип. 10. – С. 102-107. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nznuoa/kultura/2012_10/11.pdf. (дата звернення: 24.12.2019).

– Назва з екрану.

58. Поколюдна М. М. Визначення екскурсійного потенціалу міста та шляхів активізації його використання [Електронний ресурс] / М. М. Поколюдна, В. С. Гришанова // Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки. – 2012. – Вип. 102. – С. 475–479. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/kgm_econ/2012_102/475-479.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

59. Попов О. Д. Реформування діяльності туристсько-екскурсійних установ Криму за часів «перебудови» (1985–1991 рр.) [Електронний ресурс] / О. Д. Попов // Гілея : наук. вісн. / Всеукр. громад. орг. «Українська академія наук» ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – 2009. – Вип. 21. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2009_21/Gileya21/I13.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

60. Про туризм: Закон України від 18.11.2003 р. № 1282–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

61. Романенко О. В. Організація екскурсійних послуг [Електронний ресурс] / О. В. Романенко // Культура народів Причорномор'я. – 2009. – № 176. – С. 159-161. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/knp/176/knp176_159-161.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

62. Сосніна К. Екскурсійно-туристична справа в УСРР (1919–1936) [Електронний ресурс] / К. Сосніна // Магістеріум. Історичні студії / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». – К., 2010. – Вип. 41. – С. 28-32. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Magisterium/Ist/2010_41/06_sosnina.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

63. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

64. Хрулев А. Н. Экскурсионное дело как одно из направлений в просветительской деятельности А. И. Маркевича в Таврической губернии [Электронный ресурс] / А. Н. Хрулев // Проблемы сучасної педагогічної освіти: педагогіка і психологія / голов. ред. О. В. Глузман. – Ялта, 2010. – Вип. 27. – Ч. 2. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/portal/>

soc_gum/pspo/2010_27_2/Hrylev.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

65. Шевченко Н. О. Особливості використання печер як екскурсійних об'єктів у спелеотуристичних регіонах світу [Електронний ресурс] / Н. О. Шевченко // Вісн. Держ. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. – 2011. – № 1. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vdakk/2011_1/37.pd. (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.

66. Шейко О. С. Экскурсии: степень активности участников [Электронный ресурс] / О. С. Шейко // Культурологічний вісник: наук.-теорет. щорічник Нижньої Наддніпрянщини. – 2010. – Вип. 26. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Kultv/2010_26/26_sheyk.pdf (дата звернення: 24.12.2019). – Назва з екрану.